

Nr 178.

Av herr **Domö m. fl.**, om utredning rörande revidering av lantarbetstidslagen.

1936 års lantarbetstidslag byggde på sedvänjans, erfarenhetens och den praktiska tillämplighetens grund. 1937 års lagändringar äro framsprungna ur en i viss mån verklighetsfrämmande ideologi, som utan större hänsyn till faktiska förhållanden, praktisk erfarenhet och invanda seder och bruk fått inverka på lagreglernas utformning. Resultatet av denna de teoretiska spekulacionernas tillämpning på praktiska förhållanden har blivit vad man kunde vänta: förvirring, osäkerhet i rättstillämpningen och ett missnöje, vilket går som en mäktig våg över hela landet.

Under knappa tre månader ha 1937 års arbetstidsregler varit gällande. Tre månader äro i vanliga fall en alltför ringa prövotid för en lagstiftning. Men här är det ej fråga om något vanligt fall. Ty när erfarenheterna av de lagliga lantarbetstidsbestämmelsernas olämplighet och nära nog praktiska ogenomförbarhet vunnits i den utsträckning som skett redan på så kort tid som tre månader, finnes ingen anledning att vänta gynnsammare erfarenheter under en fortsatt prövning, hur långvarig denna än må bli. Lantarbetstidslagens praktiska otillämplighet är redan ett beklagligt faktum, som oberoende av politisk hemvist och partsställning i arbetsförhållandet erkännes utav flertalet av dem, vilka ha att söka anpassa sin verksamhet efter lagens stadganden.

De nya lagbestämmelsernas verklighetsfrämmande utformning och deras praktiska konsekvenser ha destruktiva påföljder ej blott för jordbrukets vidkommande i ekonomiskt hänseende utan också för det allmänna rättsmedvetandet i vårt land, i det att lagbestämmelsernas ogenomförbarhet är ägnad att rubba respekten för lag och förordning.

Till belysning av vad här anförts om lantarbetstidslagens brister må blott ett par exempel anföras.

Under 1 § b) angives att bl. a. skogsarbete och dikning, som utföres mot ackordsersättning av annan än fast anställd arbetare, skall vara undantaget från lagens tillämpning. Undantagets inskränkning till arbetare, som är tillfälligt anställd, leder till synnerligen otillfredsställande konsekvenser, ej minst för arbetarna. Om en lantbrukare, som har tre par hästar och tre fast anställda kördrängar, för att kunna utnyttja samtliga sina sex hästar vid enbetskörning i skogen tillfälligt anställer tre nya arbetare, kunna dessa sistnämnda arbetare utnyttja tjänlig väderlek, väglag, slädföre och dylikt till ackordsarbete utan att behöva taga någon som helst hänsyn till lagens arbetstidsbestämmelser, medan de fast anställda arbetarna, alltså de som i första hand borde gynnas med förtjänstmöjligheter, äro inskränkta till att

under den egentliga skogskörningssäsongen arbeta blott 41 timmar per vecka. Om otjänlig väderlek hindrat dem att den ena veckan skaffa sig någon arbetsförtjänst, äro de på grund av lagens stadgande förhindrade att den påföljande veckan, om väderleken då medgiver arbete, inhämta den minskning i arbetsförtjänst, som tidigare drabbat dem. Undantaget för skogsarbete mot ackordsersättning har sin orsak bl. a. i nödvändigheten av att den ena perioden arbeta mera än i den andra. Om arbetaren är fast eller tillfälligt anställd, är i det sammanhanget och framför allt ur arbetarens egen synpunkt utan spår av betydelse. De skäl, som hittills anförts för undantagets inskränkning till andra arbetare än fast anställda, visa oförtydligt hur teoretiska funderingar tillåtits dominera över de praktiska synpunkterna.

Den ordinarie arbetstidens begränsning och fördelning regleras i lagens § 4. Man torde få söka vida omkring för att finna en lagbestämmelse, som i så anmärkningsvärt ringa grad som den nämnda ansluter sig till praktiska livets krav. Bestämmelsen bygger på förutsättningen att lantarbetarna utgöras av antingen arbetare, som *uteslutande* ägna sig åt djurskötsel, eller av arbetare, som *ej* ha med djurvård att skaffa. Förutsättningen är felaktig ur mer än en synpunkt.

Först och främst torde det vara relativt sällan som en djurskötare ägnar sig uteslutande åt djurskötsel. I hans uppgifter ingå tvärtom ofta sysslor, vilka *ej* äro att hänföra till djurvård. En ladugårdsskötare kan ha att forsla mjölken till ett närbeläget mejeri eller till hämtningsbordet vid landsvägen, han kan ha att blanda kraftfoder på magasinet eller att mala gröpe, allt arbeten som icke få betraktas såsom djurskötsel. En fodermarsk i stallet kan ha hand om mjölkkörningen, det kan åligga honom att bära in ved till hushållet, hämta posten, hålla rent på gårdsplanen m. m. sådant, alltså arbeten, som *ej* ha den ringaste gemenskap med djurskötsel. I allmänna medvetandet och för ett praktiskt bedömande äro dessa arbetare otvivelaktigt att anse som djurskötare; enligt lagens ordalag äro de det icke. Att en ladugårdsskötare blott därför att han under några kortare stunder på dagen sysslar med annat arbete än direkt djurskötsel skulle få sin arbetstid minskad från 108 timmar per tvåveckorsperiod till 41 timmar per vecka måste anses vara ägnat att åstadkomma svårigheter såväl för arbetsgivare som arbetare.

Vad härefter beträffar lagens stadgande att den kortare arbetstiden skall gälla för alla arbetare, som *ej* uteslutande ägna sig åt djurskötsel, är det uppenbart att en betydande arbetargrupp vid bestämmelsens avfattande helt enkelt blivit avglömd, nämligen den grupp av arbetare, vilka visserligen *ej* uteslutande men dock dagligen syssla med djurskötsel, samtidigt som de sysselsättas med annat arbete. Till denna grupp, som har en betydande omfattning, särskilt inom det medelstora eller mindre jordbruket, höra stalldrängar, stallare och andra arbetare med »blandat arbete». För dem skall enligt lagen tillämpas samma arbetstid som för egentliga jordbruksarbetare, d. v. s. samma arbetstid som för kördrängar och dagsverkare, trots att det

från alla håll är erkänt och omvitnat att en arbetare, som har att ombesörja djurskötsel, måste medgivas en längre arbetstid än den, som blott går i utarbete. Jordbrukets senaste avtalsförhandlingar voro långvariga och svåra. I en punkt möttes dock parterna från början, nämligen när det gällde de »blandade arbetarnas» arbetstid. Bristen på lagliga särbestämmelser för dessa arbetare var nämligen så uppenbar även för arbetarna, att deras representanter vid avtalsförhandlingarna förliden höst utan tvekan förklarade sig villiga att avtalsenligt utöka arbetstiden för »blandade arbetare» och medverka till att den utsträckta tiden blev legaliserad genom dispens av arbetsrådet. Så har också skett. En i sak mera nedgörande kritik av lantarbetstidslagen på denna punkt torde ej kunna förebringas.

De anförda exemplen på lantarbetstidslagens opraktiska utformning må i detta sammanhang vara tillfyllest. Redan vad som här framlagts visar oförtydligt att lagen måste underkastas en allmän översyn och en genomgripande revidering. Helst hade en sådan bort komma till stånd redan vid innevarande års riksdag. Emellertid är det av vikt att härvid gå till botten på de spörsmål, som uppstålla sig. En noggrann utredning bör företagas. Det är nödvändigt att i förväg överväga ändringsförslagets konsekvenser och däröver inhämta sakkunnigas yttranden. Eljest torde fara föreligga att eventuella lagändringar ej bli tillfredsställande. Resultatet av 1937 års lagändringar må tjäna till varning. Flertalet svårigheter vid tolkningen och tillämpningen av den nya lagen sammanhånga med att djurskötseln inordnats under lagen och att bestämmelserna härom utformats på sätt som skett. Anledningen till att det praktiska livets krav ej i högre grad blivit beaktade torde i viss mån vara att söka i det förhållandet att Kungl. Maj:t icke vid avfattandet av vare sig 1936 eller 1937 års proposition haft att stödja sig på remissyttranden över *hur* djurskötseln skulle lagligen regleras. De remissyttranden, som avgåvos över lantarbetstidsutredningens förslag, avsågo huvudsakligen frågan om *huruvida* kreaturskötseln skulle inordnas under lagen eller ej. Misstaget bör ej upprepas. Lantarbetstidsfrågan måste ånyo utredas, och ett utformat nytt förslag till lag måste föreligga så tidigt, att det kan utsändas för remissyttranden innan nästa års riksdag.

Under hänvisning till vad här anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t begära en allsidig utredning av frågan om lantarbetstidslagens revidering.

Stockholm den 23 januari 1938.

Fritiof Domö.

Th. Borell.

Gustaf Velandér.

J. B. Johansson.

Nils Gabrielsson.

M. Svensson.

Gustaf Tamm.

